

Yavir V. A., candidate of political science, scientist, Volodymyr M. Koretskyi Institute of State and Law (Ukraine, Kyiv), zhabchyk@gmail.com

Ethnopolitical disintegration as an ethnic (ethnopolitical) process: factors, peculiarities, classifications

With the help of system and comparative analysis, the place and role of ethnopolitical disintegration among ethnopolitical phenomenas and processes are determined, and their inherent characteristics are discovered and studied. The interrelation between the processes of ethnopolitical disintegration and integration in the modern world on the example of Ukraine and other states is studied. The prospect of this direction of ethnopolitics research is indicated, taking into account the intensification of ethnopolitical disintegration and integration processes and their usage as political technologies, elements of the hybrid war.

The assumption that polyethnicity is an objective factor (a prerequisite) for the emergence and implementation of disintegration tendencies has been proved. With the help of comparative analysis it was demonstrated that polyethnic states, regardless of the peculiarities of their formation, remain vulnerable to ethnopolitical and ethnoterritorial demands (autonomy, expansion of the rights of autonomy, separation, separatism) by ethnic communities, while in monoethnic states neither quantity, situation, nor the influence of ethnic communities contribute to the development of ethnopolitical disintegration.

Keywords: ethnopolitical disintegration, ethnopolitical integration, ethnic processes, ethnonational policy.

* * *

УДК 321.092

Карасчук М. Г.,
кандидат політичних наук, доцент
кафедри політології, Київський національний
університет ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ),
niko_karaschuk@ukr.net

Нові «обличчя» політичної влади

Метою статті є аналіз трансформацій політичної влади в сучасному світі в контексті створеної С. Льюксом «тривимірної» моделі влади. Дослідження третього «обличчя» влади виходить із спільного ядра усіх розмов про владу, а саме уявлення про те, що А певним чином здійснює вплив на В. Втім, при застосуванні цього «примітивного» уявлення до аналізу політичного життя необхідно розуміти, що А здійснює свій вплив значимим чином. Саме критерії значимості впливу відрізняють погляди на владу. Всі погляди на владу можна розглядати як альтернативні інтерпретації одного й того ж поняття влади, відповідно до якого А здійснює владу над В, коли А впливає на В способом, що суперечить інтересам В. Важливою рисою «тривимірної» погляду на владу є припущення, що люди не завжди усвідомлюють власні інтереси. Третє «обличчя» влади полягає у здатності створювати ситуацію, коли суспільні конфлікти не можуть набутися певного характеру. Така влада повинна бути невидимою, але одночасно вона є найбільш ефективною владою.

Ключові слова: влада, вплив, інтереси, конфлікт, насилля, соціальна система.

Більшість вітчизняних та зарубіжних дослідників наполягає на необхідності концептуального дослідження сутності політичної влади. На їх думку, важливість продовження наукових розвідок у даному напрямку обумовлена наступними моментами: по-перше, наявні концепції влади не позбавлені недоліків, простежується некоректність дефініцій, непослідовність у викладі, суперечності в логіці формулювання поняття; по-друге, за наявності значного обсягу літератури (насамперед, зарубіжної) з владознавчої тематики мало монографічних праць, спеціально присвячених концептуальному аналізу кратологічних знань взагалі. У науковій літературі переважає розгляд окремих аспектів політичної влади без аналізу всього спектру проблем, що стосуються змісту поняття, тому цим дослідженням властивий фрагментарний характер [1, с. 177–178]. З огляду на це, актуальним є звернення до нових зарубіжних напрацювань

в сфері кратології. Метою статті є аналіз трансформацій політичної влади в сучасному світі в контексті створеної С. Льюксом «тривимірної» моделі влади.

Проблемам трансформації феномену влади присвячені праці багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Проте, у вітчизняному дискурсі політичної влади не достатньо представленим є доробок відомого в світі вченого С. Льюкса. Серед вітчизняних досліджень, присвячених «радикальному погляду» на владу, можна виділити праці Т. Лупула «Латентність преференційного конфлікту реальних інтересів «тривимірного обличчя влади» Стівена Льюкса» [2], Б. Дем'яненко «Трансформація «обличчя» влади в сучасній зарубіжній кратології» [3] та «Розвиток кратологічних знань в Україні» [4], І. Жаровської «Теорія влади» [5], А. Зоткіна «Трансформація владних відносин: від примусу до інформаційного панування» [6], С. Цукора «Політико-правові концепції феномену політичної влади» [7], І. Попової «Соціологічний підхід до дослідження легітимності та легітимації» [8, с. 21–41].

Серед зарубіжних дослідників істотний внесок у розуміння феномену влади взагалі здійснили Дж. Агамбен, Дж. Аррігі, А. Бадью, Ч. Барнард, Ж. Багай, Дж. Батлер, У. Бек, Р. Бершгедт, М. Бланшо, Н. Боббіо, Т. Болл, П. Бурдьє, Д. Валадес, Б. Варні, Т. Вартенберг, В. Геллнер, А. Глетцмейер, А. Глюксман, Р. Грін, Ж. Дельоз, Ж. Дерріда, Дж. Дебнем, Р. Жирар, Е. Канетті, Ф. Конноллі, С. Клегг, А. Кожев, Дж. Крамер, Ф. Лаку–Лабарт, Т. Маршалл, Ш. Муфф, Дж. Найджел, Ж–Л. Нансі, Ф. Ніцше, Р. Нозік, Ф. Оппенгейм, Г. Палермо, Ж.–К. Пассрон, Дж. Пфайфер, Ж. Рансьєр, М. Ротбарт, К. Скіннер, Е. Тоффлер, Ф. Фейде, М. Гайдеггер та багато інших вчених.

В свій час М. Вебер дав класичне визначення влади як можливість суб'єкта реалізувати власну волю всупереч опору інших учасників політичної взаємодії [9, с. 644–645]. В цьому контексті політична влада пов'язується з людськими відносинами та конфліктами, що виникають всередині них. Ще одним важливим наслідком, що впливає з веберівського визначення, є розуміння політичної влади як *можливості* застосування насилля. На цій підставі деякі дослідники навіть заперечують обов'язковий зв'язок влади та насилля [10, с. 106–107]. Проте, необхідно нагадати, що у М. Вебера найвищим проявом політичної влади є державна влада, котра постає нічим іншим як легітимною можливістю застосовувати насилля.

В наш час політологічна теорія намагається відійти від тлумачення влади у його взаємозв'язку з можливістю прямого застосування фізичного насилля. Як зазначає Б. Дем'яненко, впродовж історії розвитку людство постійно створює нові механізми здійснення влади. Для захисту від зовнішніх ворогів та захоплення ресурсів у стародавні часи формуються держави. Починаючи з епохи Відродження, розгортається влада грошей та капіталу, що супроводжується ставленням дисциплінарних практик здійснення влади. На початку ХХ століття створюються різноманітні форми «символічної влади». В наш час трансформації форм влади призводять до формування суспільства споживання, котре визначає стилі життя як окремих індивідів, так і цілих народів та націй. Новітні інстанції влади, як вважає Б. Дем'яненко, тлумачаться як нові дійсності штучного й свідомого впорядкування

життя людей, вони приходять на зміну традиційним формам влади [11, с. 78]. З огляду на зазначене, можна констатувати, що специфіка сучасної влади полягає у зосередженні уваги на детермінації перш за все свідомості, а не тіла. Якщо традиційна влада прагнула впливати на тіла, то сучасна залучає до сфери свого впливу сферу бажань, потреб, інтересів та світоглядних орієнтирів. Вона робить акцент не на *примусі*, а на *згоді*, не на фізичному насиллі, а на ідеологічному («символічному») насиллі.

Сучасний дослідник феномену влади С. Льюкс пропонує підхід, котрий не заперечує попередні, а доповнює їх. Він називає свій підхід до визначення сутності влади «тривимірним» та протиставляє його «одновимірному» та «двовимірному» підходам. На думку вченого, попередні способи дослідження влади були занадто вузькими. Так, наприклад, «одновимірний» підхід, котрий представлений у працях Р. Даля [12, р. 201–215], розглядає владу в контексті прийняття рішень, як об'єктивний процес, що підлягає спостереженню. Цей погляд на владу інколи позначається як «плюралістичний», втім з нього можуть випливати висновки, протилежні плюралізму. Якщо його застосовувати до плюралістичних структур, тоді і висновки можуть бути плюралістичними, але якщо його застосовувати до елітистських структур, тоді і висновки випливають елітистські. Головний акцент в цих межах здійснюється на вивченні конкретної поведінки. Спрямованість на виявлення влади за допомогою концентрації уваги на поведінці, котру можна спостерігати, «приводить плюралістів до того, що їх головним завданням стає вивчення прикладів *прийняття рішень*» [13, с. 31].

Окрім того, для Р. Даля та його послідовників характерним є отождолення термінів «*влада*», «*авторитет*» або «*вплив*». В одній з своїх праць Р. Даль писав, що не заперечуючи важливість в певних випадках розведення цих термінів, в своєму дослідженні влади він буде намагатися віднайти деяке примітивне поняття, котре міститься в основі всіх перерахованих концептів [12, р. 202].

Важливим аспектом «плюралістичного» підходу є зосередження уваги на *конфлікті*. Останній тут має центральне значення внаслідок того, що саме він виступає критерієм визначення, кому належить влада. З огляду на це, складається уявлення, що саме в конфлікті відбувається репрезентація влади. Це, перш за все, конфлікт між перевагами, бажаннями, котрі свідомо виражаються у діях. Розуміючи переваги і бажання як інтереси, представники «одновимірного» підходу вважають, що інтереси виражаються у наданні переваги певній політиці. При цьому, зовсім не береться до уваги можливість того, що інтереси можуть бути невираженими і такими, що не піддаються спостереженню. Окрім цього, необхідно підкреслити, що люди можуть мати невірне уявлення про свої інтереси або не усвідомлювати їх. «таким чином, – писав щодо «одновимірного» підходу С. Льюкс, – я роблю висновок, що перший, одновимірний, погляд на владу передбачає зосередженість на *поведінці* при прийнятті *рішень* з приводу таких *проблем*, котрі породжують спостережувані *конфлікти* (суб'єктивних) *інтересів*, що розуміється як бажання, котрі надаються певній політиці і проявляються завдяки політичній участі» [13, с. 34].

Натомість «двовимірний» підхід, прагнучи доповнити «одновимірний», проголошує тезу про «дволикість» влади. Якщо «перше» обличчя влади дійсно репрезентується у спрямованій на прийняття рішень діяльності, то «друге» виражається в тому, щоб не допустити до набуття політичної форми та публічного обговорення деяких інтересів людей. Представники «двовимірного» підходу до вивчення влади критикують концепцію «одновимірного» підходу за те, що вона надає занадто великого значення процесам ініціювання, вирішення та накладення вето та залишає поза увагою здатність влади звужувати спектр питань, з приводу яких можливе публічне обговорення. Внаслідок зазначеного, їх критика визначається як антибіхевіоралістська. В цих межах увага зосереджується як на процесі прийняття рішень, так і на протилежній ситуації, тобто на *утриманні від прийняття* тих або інших рішень. Таким чином, відбувається розширення меж політичного, котре тепер включає в себе не тільки видимі конфлікти, але й ті конфлікти, що внаслідок різних причин не можуть набути публічної форми. «Двовимірний» погляд на владу вводить в сферу аналізу питання про форми контролю над політичним порядком денним та способами витіснення небажаних тем за межами публічного обговорення.

Як зазначає С. Льюкс, не дивлячись на важливу відмінність «двовимірного» підходу від «одновимірного», вони обидва мають одну спільну рису, тобто акцентують увагу на актуальному, явному або прихованому, конфлікті. Для обох підходів властиве тлумачення інтересів людей як свідомо репрезентованих та таких, що піддаються спостереженню. «Таким чином, – писав С. Льюкс, – я роблю висновок, що двовимірний погляд на владу передбачає неповну критику біхевіоралістського акценту першого погляду (говорю неповну, тому що для нього утримання від рішень все ще залишається формою прийняття рішень), і він дозволяє розглядати способи, за допомогою яких створюються перепони для прийняття рішень з тих потенційних питань, котрі виступають предметом спостережуваного конфлікту (суб'єктивних) інтересів, які розуміються як прерогативи, що знаходять вираження у відкритому політичному просторі, і як незадоволення, що не вийшло на політичний рівень» [13, с. 41].

Переходячи до третього «обличчя» влади, необхідно зазначити, що його аналіз виходить із спільного ядра усіх розмов про владу, а саме уявлення про те, що А певним чином здійснює вплив на В. Втім, при застосуванні цього «примітивного» уявлення до аналізу політичного життя, необхідно розуміти, що А здійснює свій вплив *значимим* чином. Саме критерій значимості впливу відрізняють різні погляди на владу. В кінцевому підсумку, всі три погляди на владу можуть бути розглянуті як альтернативні інтерпретації одного й того ж *поняття* влади, «відповідно до якого А здійснює владу над В, коли А впливає на В способом, що суперечить інтересам В» [13, с. 49]. Згідно з подібним розумінням влади акцент робиться на прийнятті рішень і контролі над політичним порядком денним; на проблемах та потенційних проблемах; на латентних конфліктах та конфліктах, що можна спостерігати; на суб'єктивних та реальних інтересах.

Одним з найцікавіших моментів «тривимірного» погляду на владу є розуміння ролі інтересів у владних

взаємозв'язках, відповідно до якого, люди не завжди усвідомлюють власні інтереси, адже бажання людей можуть бути детерміновані існуючою соціальною системою. Третє «обличчя» влади полягає у здатності створювати ситуацію, коли суспільні конфлікти можуть не набувати явного характеру та залишаються навіть не усвідомленими тими, хто нібито повинен бути зацікавлений в їх політичному вираженні. Дії влади можуть визначати, що людина буде вважати природним в соціальному устрої, а що ні. Така влада повинна бути невидимою, але одночасно вона є найбільш потужною владою. «Я вважаю, – писав С. Льюкс, – що ми повинні осмислити владу більш широко – у трьох вимірах, а не в одному або двох, і що нам потрібно враховувати ті її аспекти, котрі менш за все піддаються спостереженню, адже влада, без сумніву, тим ефективніша, чим менш вона помітна» [13, с. 9].

Через міркування С. Льюкса стосовно третього «обличчя» влади в політологічний дискурс повертається тема *ідеології*. Особливо відчутною вона є при обговоренні феномену політичної влади. Як відомо, для самого С. Льюкса термін «влада» є сутнісно суперечливим та оціночним. Різне тлумачення того, що є людськими інтересами, визначається різними моральними та політичними позиціями. Будь-який погляд на владу спирається на специфічні уявлення про інтереси людей. Таким чином, цінності людей, їх ідеологічні уподобання завжди впливають на розуміння влади. Так, кожному з трьох поглядів на владу притаманною є певна ідеологічна та моральна позиція. «Ліберальному» підходу властиве розуміння інтересів як того, що людина безпосередньо бажає та виражає в формі політичних переваг у політичній участі. Натомість «реформістський» підхід, погоджуючись з попереднім тлумаченням інтересів, вважає, що не всі бажання людей можуть бути політичним вираженням. Адже деякі інтереси замовчуються, витісняються та не допускаються в простір публічного обговорення. Нарешті, представники «радикального» погляду на владу схильні вважати, що дійсні інтереси людей проявляються в акті вільного, «автономного» вибору. Але в повсякденному існуванні людські бажання зазвичай виявляються детермінованими пануючою над ними системою.

Як зазначають вітчизняні дослідники виявлених С. Льюксом «обличчя» влади, його підхід зосереджує увагу на важливих елементах соціально-політичних процесів, які до нього були поза увагою дослідників. Заслужує на увагу й те, що вчений не пропонує «звільнити» об'єкт влади від всіх структурних умов і створити штучну ситуацію влади в «ідеальному» світі. Він стверджує, що існують «автентичні» інтереси людей, оскільки не всі інтереси є продуктом здійснення влади. З точки зору дослідників, подібне прагнення уникнути об'єктивістського розуміння «реальних інтересів» є цілком раціональним, оскільки воно веде до розмивання відмінностей між «інтересами» та «ідеалами» і створює небезпеку виправдання «патерналізму», «авангардизму», «елітизму» і т.п. Тому подібна концепція інтересів зберігає зв'язок з суб'єктивними бажаннями і перевагами. Вчений наголошує, що визначення інтересів об'єкта проводиться самим об'єктом (а не суб'єктом) в умовах «відносної автономії», тобто він

тлумачить інтереси як усвідомлені актором переваги. Проте, як вважає Т. Лупул, йому не вдалося добитися послідовного необ'єктивістського пояснення «реальних інтересів» (напевно, це неможливо в принципі). Зрозумілим є й те, що порівняно з тими формами влади, які містять відкритий конфлікт між суб'єктом і об'єктом, «третє обличчя влади» важче віднайти і дослідити. Але те, що поведінка легше піддається емпіричному аналізу, не означає, що влада обмежується тільки цією сферою [2, с. 76].

Не дивлячись на те, що більшість дослідників визнає значний внесок С. Льюкса в розвиток розуміння влади, його концепція була піддана критичному перегляду. Так, наприклад, відомий дослідник феномену влади В. Ледяєв вважає, що необхідно переглянути адекватність визначення «реальних інтересів», правомірність використання поняття «короткотривала влада» та бачення влади як такої, що обов'язково несе шкоду об'єкту. Насправді, вважає він, влада може здійснюватись і в інтересах об'єкта, а в умовах «відносної автономії» ніщо не гарантує нам вибору саме наших «реальних» інтересів. «Чому, – запитує В. Ледяєв, – приховане формування переконань та настанов об'єкта вважається «справжньою» формою влади («третє обличчя влади»), у той час як його дзеркальне відображення – дії суб'єкта в інтересах об'єкта, котрий не усвідомлює свої інтереси, – лише її аберацією – владою «короткотерміною»? На наш погляд, Льюкс не зміг віднайти переконливі відповіді на ці питання» [14].

Висновки. Отже, можна стверджувати, що запропонований С. Льюксом «тривимірний» погляд на феномен влади корисний не тільки тим, що дає певні відповіді та теоретичні моделі. Не менш важливою є здатність його концепції породжувати нові питання та розкривати приховані проблеми соціально-політичного життя. Однією з найважливіших таких проблем постає проблема можливості рівноправної участі у політичному житті всіх членів суспільства. Як показує аналіз влади С. Льюкса, така можливість не гарантується простим фактом проголошення демократичних цінностей. У цьому контексті можна пригадати напрацювання М. Фуко, Ж. Рансьєра або П. Бурдьє, в яких розкривається обумовленість світоглядних настанов індивіда існуючим соціально-культурним середовищем. В сучасних умовах влада виступає як прихована потуга. З огляду на це, стає очевидним, що деякі індивіди та цілі групи можуть бути витіснені за межі політичного простору поза застосуванням відкритого насилля. Їх проблеми та інтереси залишаються латентними навіть для них самих. Тому, на нашу думку, постульовану С. Льюксом сутнісну суперечливість поняття «влада» слід розуміти як можливість для політики залишатися відкритим простором виявлення різних інтересів.

Список використаних джерел

1. Головченко В. Українське владознавство: історія та перспективи розвитку / Володимир Головченко // Політичний менеджмент. – 2001. – №6. – С.177–180.
2. Лупул Т. Латентність переваг конфлікту реальних інтересів «тривимірного обличчя влади» Стівена Льюкса / Тарас Лупул // Історико-політичні проблеми сучасного світу: зб. наук. ст. – Чернівці: ЧНУ, 2013. – Т.25/26. – С.70–76.
3. Дем'яненко Б. Л. Трансформація «обличчя» влади в сучасній зарубіжній кратології / Б. Л. Дем'яненко // Гілея: науковий вісник.

– 2013. – №72. – С.804–809. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2013_72_156.

4. Дем'яненко Б. Розвиток кратологічних знань в Україні: Монографія / Б. Дем'яненко. – Корсунь–Шевченківський: ФОП Гаврищенко В. М., 2011. – 794 с.

5. Жаровська І. М. Теорія влади: навч. посіб. / І. М. Жаровська. – Х.: Право, 2016. – 240 с.

6. Зоткін А. Трансформація властних відносин: от принуждения к информационному господству / А. Зоткин // Соціальні виміри суспільства. – 2014. – №6. – С.70–80.

7. Цукор Є. Політико–правові концепції феномену політичної влади / Є. Цукор // Право України. – 2009. – №11. – С.132–138.

8. Попова І. Соціологічний підхід к исследованию легитимности и легитимации / Ирина Попова // Социология: теория, методы, маркетинг. – 2000. – №3. – С.21–41.

9. Вебер М. Избранные произведения / М. Вебер; пер. с нем. / Сост. общ. ред. и послесл. Ю. Н. Давыдова; предисл. П. П. Гайдено. – М.: Прогресс, 1990. – 808 с. – (Социологическая мысль Запада).

10. Политология: Учебное пособие / Под ред. А. С. Тургаева, А. Е. Хренова. – СПб.: Питер, 2005. – 560 с. – (Серия «Учебное пособие»).

11. Дем'яненко Б. Л. Влада / Б. Л. Дем'яненко // Політологія: навчальний енциклопедичний словник довідник для студентів ВНЗ I–IV рівнів акредитації / за наук. ред. д.політ.н. Н. М. Хоми [В. М. Денисенко, О. М. Сорба, Л. Я. Угрин та ін.]. – Львів: Новий Світ–2000, 2014. – 779 с.

12. Dahl Robert A. The concept of power / Robert A. Dahl // Systems Research and Behavioral Science. – Volume 2, Issue 3 (1957: July). – P.201–215.

13. Льюкс С. Власть: Радикальный взгляд / Стивен Льюкс; пер. с англ. А. И. Кырлежева; Гос. ун–т – Высшая школа экономики. – М.: Изд. Дом Гос. Ун–та – Высшая школа экономики, 2010. – 240 с. – (Политическая теория).

14. Ледяев В. Г. Современные концепции власти: аналитический обзор / В. Г. Ледяев // Социологический журнал. – 1996. – №3/4. – С.109–126. – Режим доступа: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/292-510-1-SM.pdf>.

References

1. Golovchenko V. Ukrai'ns'ke vladovnavstvo: istorija ta perspektyvy rozvytku / Volodymyr Golovchenko // Politychnyj menedzhment. – 2001. – №6. – S.177–180.

2. Lupul T. Latentnist' preferencijnogo konfliktu real'nyh interesiv «tryvmirnogo oblychchja vlady» Stivena L'juksa / Taras Lupul // Istoryko–politychni problemy suchasnogo svitu: zb. nauk. st. – Chernivci: ChNU, 2013. – T.25/26. – S.70–76.

3. Dem'janenko B. L. Transformacija «oblychchja» vlady v suchasnyj zarubizhnyj kratologii' / B. L. Dem'janenko // Gileja: naukovyj visnyk. – 2013. – №72. – S.804–809. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2013_72_156.

4. Dem'janenko B. Rozvytok kratologichnyh znan' v Ukraїni: Monografiya / B. Dem'janenko. – Korsun'–Shevchenkiv's'kyj: FOP Gavryshenko V. M., 2011. – 794 s.

5. Zharovs'ka I. M. Teorija vlady: navch. posib. / I. M. Zharovs'ka. – H.: Pravo, 2016. – 240 s.

6. Zotkin A. Transformacija vlastnyh otnoshenij: ot prinuzhdenija k informacionnomu gospodstvu / A. Zotkin // Social'ni vymiry suspil'stva. – 2014. – №6. – S.70–80.

7. Cukor Je. Polityko–pravovi koncepcii' fenomenu politychnoi' vlady / Je. Cukor // Pravo Ukraїny. – 2009. – №11. – S.132–138.

8. Popova I. Sociologicheskij podhod k issledovaniju legitimnosti i legitimacii / Irina Popova // Sociologija: teorija, metody, marketing. – 2000. – №3. – S.21–41.

9. Veber M. Izbrannye proizvedenija / M. Veber; per. s nem. / Sost. obshh. red. i poslesl. Ju. N. Davydova; predisl. P. P. Gajdenko. – M.: Progress, 1990. – 808 s. – (Sociologicheskaja mysl' Zapada).

10. Politologija: Uchebnoe posobie / Pod red. A. S. Turgaeva, A. E. Hrenova. – SPb.: Piter, 2005. – 560 s. – (Serija «Uchebnoe posobie»).

11. Dem'janenko B. L. Vlada / B. L. Dem'janenko // Polityologija: navchal'nyj encyklopedychnyj slovnyk dovidnyk dlja studentiv VNZ I–IV rivniv akredytacii' / za nauk. red. d.polit.n. N. M. Homy [V. M. Denysenko, O. M. Sorba, L. Ja. Ugryn ta in.]. – L'viv: Novyj Svit–2000, 2014. – 779 s.

12. Dahl Robert A. The concept of power / Robert A. Dahl // Systems Research and Behavioral Science. – Volume 2, Issue 3 (1957: July). – P.201–215.

13. L'juks S. Vlast': Radikal'nyj vigljad / Stiven L'juks; per. s angl. A. I. Kyrlezheva; Gos. un–t – Vysshaja shkola jekonomiki. – M.: Izd. Dom Gos. Un–ta – Vysshaja shkola jekonomiki, 2010. – 240 s. – (Politicheskaja teorija).

14. Ledjaev V. G. Sovremennye koncepcii vlasti: analiticheskij obzor / V. G. Ledjaev // Sociologicheskij zhurnal. – 1996. – №3/4. – S.109–126. – Rezhim dostupa: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/292-510-1-SM.pdf>.

Karaschuk M. G., PhD, Associated Professor, Politologi department, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), niko_karaschuk@ukr.net

New «face» political governance

The purpose of this article is to analyze the transformations of political power in the modern world in the context of the «three-dimensional» model of power created by S. Llux. The study of the third «face» of power derives from the common core of all talk of power, namely the notion that A has a certain influence on B. However, when applying this «primitive» idea to the analysis of political life, one must understand that A carries out its own influence in a meaningful way. It is the criteria for the significance of influence distinguished views on power. All views on power can be considered as alternative interpretations of the same concept of power, according to which A exercises power over B, when A influences B in a way that is contrary to the interests of B. The important feature of the «three-dimensional» view of power is the assumption that people not always aware of their own interests. The third «face» of power lies in the ability to create a situation where social conflicts can not acquire an explicit character. Such power should be invisible, but at the same time it is the most effective power.

Keywords: power, influence, interests, conflict, violence, social system.

* * *

УДК 316,356.4:172,15(045)

Красницька Г. М.,

кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії та економічної теорії, Вінницький торговельно–економічний інститут КНТЕУ (Україна, Вінниця), krasnitska-am@ukr.net

Глобалізація національної ідентичності

Обґрунтовуються відношення процесів глобалізації на національну ідентичність та проблематичний вплив соціальних і політичних змін на її стійкість. Досліджуються особливості, а також власне тема глобалізації у ділових стосунках.

Ключові слова: національна ідентичність, нація, глобалізація, ідентичність, національний інтерес, національні ідеї, глобалізаційні процеси, патріотизм.

Національна ідентичність – це як «рішучість бути собою», вона спонукає націю до того, щоб її унікальність була захищеною або відстояною в сучасному глобалізованому світі.

Актуальність теми полягає в тому, що вивчення проблем, пов'язаних зі зростанням національного фактора є досить актуальним як у теоретичному, так і практичному аспектах сучасності.

Метою даної статті є з'ясування основних концепцій національної ідентичності, аналіз сучасної ситуації щодо національної ідентичності та її впливу на безпеку в провідних країнах світу.

Перш ніж розглянути проблему національної ідентичності, визначимося щодо основних понять: нація, ідентичність та глобалізація.

Точного визначення нації не існує. Це поняття не окреслене, але найчастіше під ним розуміють об'єднання